

Purely Belter

Purely Belter skildrar två fotbollsfrälsta ynglingars sökande efter självkänsla, respekt och framtidstro i ett nedslitet och solkigt Newcastle. I beskrivningen av deras strävan att skaffa säsongsbiljetter till hemmalagets matcher ställer filmen frågor om socialt arv, faderssvik och personligt ansvar. *Purely Belter* är en film i anglosaxisk "feel good-tradition" där misärens svärta balanseras av en livsbejakande humor.

Rekommenderad från åk 8

En filmhandledning av
Louise Lagerström

Handling

Gerry McCarter och Sewell är bästa kompisar och bor i Newcastle i norra England. Båda kommer från trasiga familjer och spenderar sin tid med att dra runt på gatorna. De finner inte att skolan har något att ge, utan studerar, som Gerry uttrycker det, på "the university of life". När vi först möter dem är det under ett nattligt besök på den lokala fotbollsstadion där de försöker gräva upp och ta med sig en bit av gräsplanen. De brinner för hemmalaget Newcastle United, The Magpies (kallade skatorna på grund av sina svartvita tröjor) och skulle kunna göra vad som helst för ett par säsongsbiljetter. Men eftersom de inte har de tusen pund som krävs, bestämmer de sig för att, genom vilka metoder som helst, samla ihop den för dem astronomiska summan. Inga pengar får slösas på sprit eller droger, inte ens på klister att sniffa. Nu skall det sparas. De utser Newcastles berömda monument Angel of the North till sin skyddsängel och ger sig ut på sitt uppdrag.

Någon hjälp från föräldrarna kan de knappast vänta sig. Sewell bor under knappa förhållanden tillsammans med sin senile farfar, som han kallar för far. Gerry lever med sin sjuka arbetslösa mor, sin storasyster Clare och hennes baby. För att undgå att hittas av den alkoholiserade fadern som misshandlat familjen och förgripit sig på den yngsta dottern Bridget, som sedan en tid är försvunnen, flyttar de från lägenhet till lägenhet. Detta lyckas inget vidare och faderns terroriserande av familjen fortsätter.

Engelska "Purely Belter" är en varm och rolig film om socialt arv & personligt ansvar.

Deras grannskap präglas av arbetslöshet och materiell misär och det är ingen lätt uppgift att tjäna tusen pund där det mesta saknas. Ett inledande försök i skrotbranschen misslyckas, eftersom skrothandlaren lever "beyond the cash economy" och endast kan erbjuda dem ett gökur i betalning. De lyckas även få en bortsprungnen hund på halsen som Sewell vill behålla och döper till Rusty medan Gerry tycker de skall lämna tillbaka den till dess mer än våldsbenägne ägare.

Hunden blir kvar men Gerry, som är den mest driftiga av dem, bestämmer att han själv fortsättningsvis skall stå för idéerna. Dessa innefattar bland annat barnpassning som förläggs till det lokala diskot, mycket personliga tolkningar av julsånger, snatteri på olika uppfinningsrika sätt samt häleri. Lite pengar trillar in och göms undan i en burk i Bridgets rum.

Gerrys familj tvingas än en gång flytta då pappan hittat dem, slagit modern och tagit det mesta av värde inklusive telefon och teve. Socialsekreteraren Maureen säger att hon har något väldigt speciellt att erbjuda Gerry om han kan tänka sig att gå till skolan ett par veckor. Gerry som kategoriskt vägrat mjuknar förstas då han får höra att det handlar om två fotbollsbiljetter.

Strax ser vi hur Gerry tampas med högläsning ur Shakespeares "Macbeth" trots läraren Mr Cairds sarkasmer som till exempel att Gerry, vad honom anbelangar, lika gärna kunde

hålla sig hemma och läsa serietidningar. Caird lovar att göra Gerrys dagar i skolan till en plåga och bestraffar honom gärna inför resten av klassen. Som hämnd gör Gerry och Sewell inbrott hos läraren men flyr tomhänta därifrån då denne med fru kommer hem.

Vid en lektion för en mer vänligt sinnad lärare får eleverna berätta om ett "första gången-minne" som betytt mycket för dem. Motsträvt berättar Gerry om när han var på fotboll med sin pappa för första gången, om värmen både från pappans överrock och från det heta teet i pappersmuggarna. Det var helt enkelt "purely belter", en ultimata upplevelse. Under en "snatterirunda", där Sewell simulerar blindhet men påpassligt stjäl medan Gerry vilseleder bu-tikspersonalen, blir de avslöjade men lyckas fly innan vakterna kommer. Inom kort blir de dock efterlysta i teve och försöker inta en mer diskret framtoning.

När de åtråvärda fotbollsbiljetterna som Gerry gnetat ihop genom sin skolgång visar sig gå till en hemmamatch hos "fel lag", Sunderland, Newcastles ärkefiender, är besvikelsen stor. Gerry och Sewell finner sig inklämnda bland de konkurrerande motståndarfansen på The Stadium of Light istället för bland supportrar på S:t James' stadium i Newcastle. Gerry ber Sewell än en gång berätta om första gången han var på fotboll. Det visar sig nu att historien som Gerry berättade i skolan egentligen var Sewells och att detta

egentligen är första gången Gerry är på fotboll.

Gerrys far lyckas åter snoka upp familjen och tar sig in i lägenheten där han stjälar Gerrys och Sewells besparingar ur den gömda burken och misshandlar Gerry. Men det dröjer flera veckor innan Gerry berättar det för Sewell. Han tar dock inte så allvarligt på saken för han har nu upptagit kontakten med sin forna flört Gemma och när det visar sig att hon är gravid börjar han drömma om ett liv tillsammans med henne. En dag stöter Gerry på sin syster Bridget som drivit runt på gatorna, tagit droger och befinner sig i uselt skick. Hon vägrar dock komma hem och försvinner iväg igen.

Gerry och Sewell gör nu ett nytt drastiskt försök att skaffa biljetterna. Efter att ha hängt med några andra supportrar utanför Newcastles träningspass frågar de fotbollsstjärnan Alan Shearer (som spelar sig själv) om han kan ge dem säsongsbiljetter. Han fnysar föraktfullt och en sårad Gerry beslutar sig för att stjäla en sportbil som står utanför, och som visar sig tillhöra just Shearer. Till tonerna av "Dreams Can Come True", drar de ut i naturen där de talar förtroligt och diskutera situationen, badar och gör upp en lägereld.

Åter i vardagen kommer Sewells förhoppningar på skam då Gemma ändå väljer att vara ihop med den äldre Zak som både har jobb och pengar. Gerrys mamma blir sämre och Gerry gör ett försök att få pappan att hälsa på henne på sjukhuset, vilket misslyckas.

Gerry och Sewell är djupt nedslagna. Säsongsbiljetterna tycks borta för alltid och Sewell har dessutom fått ansiktet sönderslaget då han skulle göra upp med Zak om Gemma. När de två vännerna möts under skyddshelgonets beskyddande vingar planerar de en sista kupp. Ett bankrån. Liksom alla andra påhitt slutar det i fiasko och de blir häktade. I häktet får Gerry veta att sjukhuset ringt och att det är dåliga nyheter. När vi strax därefter bevittnar en begravning är det förvånande nog faderns. Han blev påkörd av en buss och det är med viss lättnad som familjen mottar det beskedet.

Vid rättegången ser domaren förmildrande omständigheter hos Gerry och Sewell och med tanke på deras ringa brottskarriär döms de till 200 timmars samhällstjänst att utföra under ett år. De skall leverera mat till äldre i deras hem. Till deras stora glädje visar sig en gammal dam ha en balkong som vetter mot S:t James' Stadium. Så nu kan de i allsköns ro, i sällskap med en kopp te med mycket mjölk, se sina idoler spela nere på gräsplanen. Allt är med ens "purely belter".

Den frånvarande fadern

Både Gerry och Sewell har vuxit upp i splittrade familjer. Sewell har lämnats av bägge sina föräldrar och lever med sin farfar som han kallar för pappa. Enligt honom själv var han bara något som föräldrarna inte behövde. Vill du inte hitta dina föräldrar, frågar Gerry när de sitter vid lägerelden. Jag skulle bara döda dem, svarar Sewell.

Gerry, som har en far som är alkoholist och som svikit familjen genom sexuella övergrepp och misshandel inser att avsaknaden av en far, eller att inte känna sig älskad, har präglat dem bägge. Trots att de är desillusionerade, inte har något förtoende för vuxenvärlden och har svårt att finna sin plats i tillvaron, vårdar de bilden av, eller drömmen om, en far, som är kärleksfull, omtänksam och uppoffrande.

Sewells minne av sin far som svepte rocken om honom när de var på fotbollsmatch och det började regna blir även Gerrys eftersom han inte har några egna positiva minnen av sin pappa. Precis som ett litet barn som vill höra samma saga om och om igen tröttnar han aldrig på att höra om den dagen där på läktaren, då vinden ven, teet var extra mjölkigt och sockrat och pappan fanns där. Stor, varm och trygg.

Fädernas svek har lämnat uppenbara tomrum hos både Sewell och Gerry. Att inte känna sig älskad, behövd eller ens önskvärd har också format pojkarnas självbild. Ändå lovar de sig själva att de skall bli bra pappor och Sewell ser fram emot det barn som Gemma nu väntar.

★ Berättelsen om första fotbollsmatchen med fadern och den stämning som rädde då, är en stark drömbild som särskilt Gerry fortsätter att nära; föreställningen om den generöse, omtänksamme och självuppoffrande fadersgestalten. Fundera kring hans sätt att överta Sewells minne. På vilket sätt kan Gerrys idealiserande av fadersfiguren hjälpa honom att uthärda den verklighet han lever med?

★ Avsaknaden av fadersgestalter är något som ofta hänvisas till när det handlar om sociala problem, kanske för ofta och rutinmässigt? Fundera kring om *Purely Belter* säger något konkret om denna problematik. Hur skulle pojkarnas liv, med de ganska driftiga egenskaper de besitter, kunnat te sig om de haft en mer "hel" familjesituation?

Respekt

"Vet du vad vi kommer att ha när vi får våra biljetter? Något vi aldrig haft. Respekt."

För Gerry och Sewell handlar de åtråvärda säsongsbiljetterna inte bara om ett

brinnande intresse för fotboll. Lika mycket, om inte mer, handlar det om längtan efter att tillhöra den gemenskap som fotbollsvärlden kan utgöra. Att ta sig ur tristessen, präglad av arbetslöshet, droger och våld, blir det hägrande uppdraget och att tjäna ihop till biljetterna blir resan som gör mödan värd.

För Gerry och Sewell ligger den världen utom räckhåll så länge de inte har pengar. Fotbollen är inte längre det enkla folknöje det var när de var små och man fick sitta var man ville på läktarna. Numera är den en industri med ouppnåeliga stjärnor, som bland andra filmens Alan Shearer. Välbetalda idrottsmän som lever i en helt annan värld än den arbetarklass som till stor del bär deras framgångar på sina axlar.

I filmens inledande scen försöker Gerry och Sewell att ta en bit gräsmatta från fotbollsplanen i ett konkret försök att få ta del av sina idolors Newcastle Uniteds värld. "If you can't be a part of it. Take a part of it." Drömmen om de åtråvärda biljetterna verkar till en början fäfang och det blir genom okonventionella, ibland kriminella metoder som pengarna kommer att tjänas in. För dem finns det inget annat sätt.

Gerry och Sewell försöker, utifrån sina förutsättningar, realisera en dröm och vägen dit kantas av motgångar och nederlag. Men drömbilden av sig själva sittandes på egna platser på fotbollsstadion med varsin kopp hett te, är så "purely belter" att det är värt det.

★ Säsongsbiljetterna skall inte bara ge Gerry och Sewell två garanterade säten på stadion. Förhoppningsvis skall de också generera en mer prestigeladdad plats i tillvaron, där de både får mer respekt för sig själva och från omgivningen. Fundera över hur de resonerar när de tror att säsongsbiljetterna kommer att ge dem status och respekt. Vilken betydelse lägger du och dina kamrater i ordet respekt? Vem erhåller respekt, får man den eller skaffar man sig den?

★ I scenen där Gerry helt frankt ber stjärnan Alan Shearer om fria säsongsbiljetter speglar den avgrund som finns mellan de som utövar sporten på elitnivå och deras unga penningsvaga beundrare. Vad innebär idolens arroganta attityd för Gerry och vad blir plötsligt uppenbart för honom om hans egen bakgrund och hans chanser att skapa sig en dragligare tillvaro?

★ Att aldrig bli behandlad med respekt skapar i sin tur ett respektlöst beteende. När pojkarna tar sig an sitt uppdrag skaffar de sig pengar genom bland annat

stöld och häleri. Hur rättfärdigar de ett sådant beteende för sig själva. Kan ett underläge, som Gerrys och Sewells rättfärdiga deras tvivelaktiga metoder?

Det sociala arvet

"Har du någonsin undrat varför vi är de vi är, vad som bestämmer om du skall bli smart eller inte? Om du kommer att ha tur eller inte? Om du kommer att ha eller inte? Om du kommer att glida ovanpå eller bli slödder som vi?"

Så reflekterar Gerry över sin och Sewells situation och konstaterar att de är samhällets förlorare. Men vad beror det på? Givetvis till stor del på vad de har med sig i sitt sociala bagage. Misshandel och övergrepp har varit Gerrys vardag och hans enda framtidsutsikter är ett liv på bidrag och en plats i arbetslöshetskön, eller i bästa fall i någon industri. Ingen verkar behöva dem och de blir ofta bortkörda när de dräller omkring och försöker få dagarna att gå. Deras sätt att lösa ekonomin verkar därför nästan oundvikligen leda dem in på brottets bana. De har inga sociala kontakter eller ens föräldrar som kan stötta dem. Gerrys mor är visserligen stolt över honom men har varken kraft eller ekonomiska resurser att ge honom en trygg uppväxt.

Det finns heller ingen tradition i föräldrarnas värld att låta barnen utbilda sig och sedan länge har hon gett upp hoppet om att få honom att gå till skolan. Och vi kan förstå Gerrys motvilja när vi ser hur han behandlas framför allt av läraren Caird. Hans attityd gentemot Gerry är föraktfull och han förnedrar honom inför klassen genom att betona hans ointellektuella bakgrund istället för att uppmuntra honom till att övervinna sina svagheter i ibland annat läsning. Läraren anser att Gerrys tillvaro i skolan är "waste of space" eftersom han mer eller mindre mutats dit för att komma över två fotbollsbiljetter.

★ Det är minst sagt en pessimistisk bild av två ungdomars situation som *Purely Belter* beskriver. Även om man slutligen låter moralen segra och pojkarna åtminstone få en glimt av fotbollsdrömmen verkar deras väg i livet utstakad och eventuella drömmar om en drägligare tillvaro i det närmste föfänga. Vad har Gerry och Sewell för chanser i livet? Vad drömmer de om och tror de själva att deras drömmar är realistiska? Föds vi in i en social klass? I så fall, kan vi ta oss ur den? Vad krävs?

★ Fundera över om den sociala bakgrunden ibland till och med används som en ursäkt att inte ta ansvar för sin situation utan se den som predestinerad? Kan det

också vara så att man i vissa sociala grupper helt enkelt inte fortsätter till högre studier på den sociala pressen?

Komisk misär

Ända sedan 60-talet har arbetarklassen funnits representerad på den engelska teaterscenen. John Osborne ("Se dig om i vrede") och Arnold Wesker ("Hönssoppa med korngryn", "Rötter") startade rörelsen och fick efterföljare i bland andra Jim Cartwright ("Gatan").

Samhällets förlorare och deras vedermödor är också ett självklart inslag i anglosaxisk litteratur sedan Dickens dagar. Roddy Doyle och Nick Hornby är sentida exempel. Inom filmen har temat mer eller mindre kommit att skapa en egen genre. En av föregångarna är Ken Loach som med filmer som *Riff-Raff*, *Raining Stones*, *Ladybird*, *Ladybird* och *Mitt namn är Joe* skildrat människor i samhällets lägre skikt strikt realistiskt ur deras synvinkel.

Filmerna präglas av längtan efter en drägligare tillvaro och skildrar ofta kampen mot arbetslöshet och sociala orättvisor. Liksom i *Purely Belter* hamnar personerna, i brist på pengar, självrespekt och ett socialt nätverk, allt som oftast i klammeri med rättvisan socialen eller kanske bägge delarna.

En fundamental förutsättning för trovärdigheten i filmerna är realismen som oftast är påträngande "äkta" och den respektfulla hållningen som gör att vi kan identifiera oss med, och känna empati för, karaktärerna. Trots svärtan i filmerna reflekterar dialogen en underliggande humor som gör desperationen i situationen mer uthärdlig. I filmer som *The Snapper*, *The Commitments*, *Allt eller inget*, och *Saltwater* har den spirande feel-good-känslan utvecklats och de komiska inslagen betonats ännu mer.

Purely Belter förenar liksom dessa filmer den gråtrista miljön och pojkarnas dystra situation med mycket humor. Först och främst har deras relation lånat drag från några av filmens klassiska komiska radarpar som Helan & Halvan, Fyrtornet & Släpvagnen eller Biffen & Bananen. Ett kompletterande team där den ene är snabb och slug medan den andre är något trögare men har hjärtat på rätta stället.

Deras ständiga gnabbande och den ironiska jargongen lägger ett smätrevligt skimmer över det som egentligen är en dyster och tragisk misär. Gerry och Sewell begår små brott och för att betona att det inte är så allvarligt menat framställs deras stölder i bästa slapstickstil. Vi ser i ett montage, ackompanjerad av glad folkmusik, hur de vilsleider personal i en butik samtidigt som de plockar på sig

varor.

I några scener med betydligt mer svärta låter regissören musiken utgöra en ironisk kommentar till det vi ser. När julen närmar sig hör vi tonerna av John Lennons "So this is Christmas" medan bilden panoreras över Gerrys familj som just flyttat i panik, hans mor som uppgivet röker och socialtjänstkvinnan som försöker pynta den nya tillflyktslägenheten med girlanger.

I scenen då Gerry försöker övertala fadern som står och sjunger karaoke att han skall hälsa på modern på sjukhuset är den svarta humorn än mer obönhörligt träffande. Fadern sjunger "you were always on my mind" och raderna "maybe I didn't treat you quiet as good as I should" är minst sagt en understatement i sammanhanget.

★ Filmteoretiker brukar ofta kalla att kombinera två starkt kontrasterande element för dialektiskt montage, i det här fallet glad musik med sorgliga bilder, och därigenom ge en ny eller utvidgad betydelse och känsla till sekvensen. Försök att hitta andra ställen i filmen där liknande arbetssätt använts.

★ *Purely Belter* använder mycket ironi och humor i skildringen av eländiga förhållanden. Diskutera hur ni tycker detta fungerar. Finns det risk att det tar udden av angelägna allvarliga ämnen när man delvis lindar in misären i ett slags gemyt. Eller blir det tvärtom lättare att ta till sig som publik?

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Storbritannien 2000

Manus: Mark Herman, Jonathan Tulloch efter novellen *The Season Ticket*

Regi: Mark Herman

Foto: Andy Collins

Klippning: Michael Ellis

Musik: Ian Broudie, Michael Gibbs

I ROLLERNA

Gerry McCarten – Chris Beattie

Sewell – Greg McLane

Mrs. McCarten – Charlie Hardwick

Mr. McCarten – Tim Healy

Mr. Caird – Kevin Whately

Gemma – Jody Baldwin

Bridget – Kerry Ann Christiansen

TEKNISKA UPPGIFTER

Speltid: 97 minuter

Format: vidfilm

Ljud: Dolby digital

Censur: ännu ej klart, troligen 11 år

Svensk premiär: februari 2002

DISTRIBUTION

NonStop Entertainment, Döbelnsgatan 24, 113 52 Stockholm, tel 08-673 99 85, fax 08-673 99 88

